

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ ТА ПІДПРИЄМНИЦТВІ

УДК 338.1:338.31:519.8

JEL classification codes M15:D02

Зінченко О.А.

*доктор економічних наук, професор,
професор кафедри фінансів суб'єктів господарювання
та інноваційного розвитку
ДВНЗ «Криворізький національний університет»*

Зінченко Д.С.

*магістрант ФММ, Національний технічний університет України
„Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*

ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ, РОЛІ ТА ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ І КАПІТАЛІЗАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА

В статті наведено теоретико- методологічні підходи до визначення сутності, ролі, взаємозв'язку та взаємного впливу інноваційного розвитку і капіталізації підприємства. Розглянуто наукові підходи до визначення ролі та стану інноваційно-інвестиційної діяльності. Обґрунтовано, що активізація інноваційного розвитку на підприємстві є запорукою підвищення рівня його економічного розвитку, а також економічного розвитку галузі, регіону та країни. Запропоновано, з огляду на турбулентність стану вітчизняної економіки, а також на ринковий вектор її розвитку, акцентувати увагу на двох важливих умовах конкурентоспроможного стабільного розвитку підприємства. По-перше, на досягненні економічної безпеки, виживанні підприємства в нестабільних, нестійких, кризових умовах розвитку. По-друге, на забезпеченні позитивної капіталізації підприємства, а також підвищенні доходів його власників. В статті висвітлено авторське бачення визначення сутності поняття «капіталізація», а також взаємозв'язку та взаємного впливу капіталізації та таких базових економічних явищ на підприємстві, як економічний розвиток, інноваційний розвиток, конкурентоспроможність. Окреслено складові системи капіталізації підприємства на інноваційній основі.

Ключові слова: інноваційний розвиток; капіталізація підприємства; ринкова вартість підприємства.

Постановка проблеми. Важливість активізації інноваційного розвитку підприємств, що функціонують в умовах ринкової економіки є аксіоматичною. Інноваційний розвиток є першоосновою створення необхідних передумов як для підвищення величини та якості прибутку,

збільшення продуктивності та економічної ефективності, так і для накопичення власного капіталу, зростання ринкової вартості підприємства, підвищення матеріальної зацікавленості власників у подальшому розвитку даного підприємства. Інноваційний розвиток і капіталізація підприємства є взаємопов'язаними та взаємозалежними. Рівень та темпи інноваційного розвитку у кінцевому підсумку забезпечують досягнення відповідних характеристик капіталізації підприємства. Наразі вважаємо за доволі актуальний напрям дослідження, присвячений визначенню підходів до управління процесами інноваційного розвитку та капіталізації з огляду на об'єктивність, прогресивність, синергію, взаємозв'язок, безперервність та системність досліджуваних явищ.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У дослідженнях сучасних науковців, так само, як і у дослідженнях класиків, питання присвячені вивченню інноваційно-інвестиційного розвитку як найпрогресивнішої складової економічного розвитку, є дуже широко висвітленими. Цим питанням присвячено праці багатьох вчених [1-8, 10, 11 та ін.]. В сучасних працях вітчизняних вчених окрім визначення сутності даних категорій, ролі в економічному розвитку, їх складових та класифікації, формування ефективних механізмів залучення інвестицій увага перенесена саме на аспекти, пов'язані з управлінням економічною діяльністю на інноваційних засадах.

Капіталізації підприємства також присвячено праці як науковців, так і практиків [12-21]. В розглянутих роботах приділяється увага питанням щодо визначення сутності цього явища, його ролі в діяльності підприємства, а також щодо методів його оцінки, розробки системи управління ним тощо.

Невирішені частини проблеми. Однак, наразі питання, присвячені підходам до управління інноваційним розвитком підприємства з орієнтирами на зростання капіталізації потребують свого додаткового висвітлення.

Постановка завдання. Метою дослідження є розробка теоретико-методологічних та методичних підходів до управління інноваційним розвитком підприємства з орієнтирами на зростання його капіталізації.

Результати дослідження. Базовим у нашому дослідженні вважаємо тезу, наведену в монографії [6] щодо того, що «економічний розвиток регіону або галузі залежить від рівня економічного розвитку підприємств, які розташовані на території даного регіону або відносяться до відповідної галузі. Сукупний економічний розвиток регіонів так само як і економічний розвиток усіх галузей народного господарства, забезпечує економічний розвиток країни» [6, с.16].

У роботі [7] стверджується, що «основою складання інноваційної програми регіону повинні стати науково обґрунтовані стратегічні пріоритети його розвитку, а вивчення регіональних пріоритетів має здійснюватися за результатами ґрунтового маркетингового дослідження внутрішнього ринку інновацій... Процес формування інноваційної програми повинен полягати у виявленні сумісності інноваційних проектів,

які представляють суб'єкти інноваційної діяльності, з тими цілями, досягнення яких буде сприяти стійкому соціально- економічному розвитку» [7, с.101].

Важливість управління інноваціями підкреслюється також авторами монографії [8]: «Сучасна думка розглядає регіональну економіку, як систему, в якій розвиток відбувається за рахунок дифузії інновацій, прискорення розробки і впровадження, кількісного збільшення інновацій, підвищення інноваційного рівня, генерування вищої інноваційної діяльності» [8, с.42].

Авторами дослідження [9] стверджується, що «форми власності, рівень розвитку виробничих та суспільних відносин суттєво змінилися у сучасній економіці, яка характеризується інноваційним шляхом розвитку. Співвідношення конкуренції та співробітництва в умовах переходу економіки на інноваційний шлях розвитку суттєво змінюється на користь людського, інтелектуального капіталу, формування економіки знань, інститутів та інституціонального постіндустріального суспільства [9, с.13].

Автор роботи [10] визначає, що «однією з основних причин низької інноваційної активності в промисловості виступає різке погіршення матеріально-фінансового стану традиційно інноваційного сектора економіки. Усе це нерозривно пов'язане з небезпечним падінням обсягів реальних вкладів інвестиційних ресурсів в інноваційні проекти [10, с 170].

Як було доведено вище, активізація інноваційного розвитку саме на підприємстві має стати запорукою підвищення рівня його економічного розвитку.

З нашої точки зору, з огляду на турбулентність стану вітчизняної економіки, а також на ринковий вектор її розвитку, доцільно акцентувати увагу на двох важливих умовах конкурентоспроможного стабільного розвитку кожного підприємства.

По-перше, – це економічна безпека, виживання в нестабільних, нестійких, кризових умовах розвитку. Забезпечення такого виживання в умовах турбулентності інколи виходить для ТОП-менеджерів підприємства на перші щабелі. Воно навіть тимчасово переважає необхідність дотримання базових цілей створення підприємства.

По-друге, (і це є головними цілями для створення кожного підприємства) – це постійне забезпечення позитивної капіталізації підприємства, а також підвищення доходів його власників.

Питання, пов'язані з визначенням сутності поняття «капіталізація», а також взаємозв'язку та взаємному впливу капіталізації та таких базових економічних явищ на підприємстві, як економічний розвиток, інноваційний розвиток, конкурентоспроможність, присвячено дослідження багатьох вчених [12-21 та ін.]. Так, підходи до визначення сутності капіталізації та методики її оцінювання представлені в роботах [16, с.12, 20, с.224].

В роботі [21] представлені теоретико-методологічні підходи до вимірювання капіталізації підприємства, визначено її форми та види. Автори даної роботи [21] акцентують увагу на зв'язку понять капіталу підприємства на вході, капіталу підприємства на виході та результату

процесу капіталізації як цілісної системи, а також стверджують, що «капіталізація підприємства має складну структуру і в узагальненому вигляді включає в себе такі складові, як витрати на капіталізацію, безпосередньо процес капіталізації, а також її результати» [21].

В основу нашого підходу покладено циклічність базових процесів на підприємстві, зокрема процесів накопичення власного капіталу підприємства та процесу інноваційного розвитку. Другим нашим постулатом є взаємозв'язок та взаємний вплив даних процесів та їх результатів. На підприємстві процес перетворення первинного капіталу на новий капітал здійснюється постійно. Він може у результаті привести як до збільшення власного капіталу, так і до його зменшення, або абсолютне значення власного капіталу підприємства може залишитись незмінним. Всі три варіанти капіталізації як процесу матимуть відповідні результати капіталізації. Ці результати матимуть певні значення, вони є вимірюваними величинами. А отже, обґрунтовані управлінські рішення щодо удосконалення процесу капіталізації покликані сприяти і досягненню відповідних її результатів. В той же час апарат управління підприємством повинен враховувати доцільність впливу на процеси капіталізації шляхом активізації процесів інноваційного розвитку. У якості джерел забезпечення капіталізації підприємства, як загальновідомо виступають власні, залучені та позикові кошти у грошовій, матеріальній та нематеріальній формах інвестування. І лише інвестиції інноваційного спрямування спроможні забезпечити підприємству зростання економічної ефективності та приріст ринкової вартості підприємства. Для цього підприємству необхідно сформувати відповідний науково опрацьований інструментарій щодо: 1) обґрунтування доцільності інвестицій в інновації для підвищення рівня капіталізації підприємства; 2) формування та використання дієвого механізму залучення та використання інвестицій в інновації; 3) організації безперервного контролю за цим процесом на всіх етапах його здійснення з метою своєчасного реагування на будь-які відхилення.

Що стосується економічного обґрунтування доцільності інновацій та розробки відповідних моделей вітчизняними вченими пропонується значна кількість підходів до вирішення цих питань: як за рахунок розробки оптимізаційних, інтегрованих, детермінованих, так і імітаційних моделей оцінювання ефективності інноваційних проектів. Нам більше імponує для даної мети використання нечітко-множинної моделі. Для удосконалення оцінювання зміни рівня конкурентоспроможного економічного розвитку підприємства після впровадження інвестиційних проектів існує значна кількість загальновідомих методик. Ми пропонуємо інтерпретувати з цією метою золоте правило економіки, узагальнити системи оцінки розвитку підприємства, сформувавши єдину систему оцінки фінансово-економічного розвитку підприємства шляхом удосконалення та симбіозу золотого економічного правила та золотого правила економіки, а також врахувати конгруентність термінів та перенести акценти на досягнення фінансових інтересів власників. При цьому повинні дотримуватись умова ліквідності

балансу, умова узгодженості строків, нарощення економічного потенціалу і масштабів діяльності підприємства, необхідність забезпечення підвищення ефективності використання всіх наявних ресурсів підприємства, відносно зниження витрат виробництва і обігу (за рахунок того, що прибуток підприємства зростає швидше від обсягу реалізації продукції і сукупного капіталу). На наш погляд, таке правило повинно охоплювати також економічні інтереси власників підприємства (щодо зростання їх особистих доходів і ринкової вартості підприємства), кінцеву мету й умови якісного стратегічного і тактичного його розвитку. Стратегія якісного економічного розвитку підприємства полягає в тому, щоб максимізувати ці величини для власників, а тактика – щоб зберегти необхідне співвідношення між прибутком, виторгом і сумою активів в поточній діяльності підприємства.

В свою чергу, питання вимірювання капіталізації є предметом постійних суперечок і дебатів вітчизняних науковців – економістів. Предметом суперечок виступають як визначення сутності поняття «капіталізація», так і підходи до вивчення її генези, ролі і значення в економічному розвитку підприємства, класифікації її видів і складових, управління і оцінки. Різні автори пропонують власні концептуальні підходи до її вимірювання – одні пропонують в його основу покласти витратний підхід, інші – оцінювати лише результати капіталізації, треті – її ефективність, четверті – враховувати вплив ризиків, нестабільності, економічної турбулентності на рівень капіталізації тощо. Не зупиняючись детально на аналізі цих підходів (це є предметом нашого наступного дослідження), зазначимо, що всі ці підходи є обґрунтованими та важливими. Крім того, ми вважаємо, що вони матимуть найбільшу практичну значимість саме у їх симбіозі, що забезпечить системність та повноту вимірювання всіх складових капіталізації (і як процесу, і як результату). За таких умов менеджмент підприємства збагатиться інструментарієм для удосконалення оцінювання результатів здійснення заходів інноваційного спрямування, що матимуть за кінцеву мету підвищення рівня капіталізації підприємства.

Висновок. Таким чином, запропоновані в роботі підходи щодо визначення сутності, ролі і взаємозв'язку інноваційного розвитку і капіталізації підприємства покликані сприяти удосконаленню управління з метою зростання рівня його економічного розвитку.

Список використаних джерел

1. Амоша О.І. Активізація інноваційної діяльності: організаційно-правове та соціально-економічне забезпечення / О. І. Амоша, В. П. Антонюк, А. Ш. Землянкін та ін.; Ін-т економіки промисловості НАН України. Донецьк, 2007. – 328 с.
2. Бланк И.А. Инвестиционный менеджмент: учебный курс. /И.А.Бланк. -К.:Эльга, Ника-центр, 2001. – 448 с.
4. Турило А. А. Основи управління інноваційним розвитком підприємства: монографія. / А.А.Турило – Кривий Ріг: Вид. Р. А. Козлов, 2017. 307 с.
5. Логутова Т. Г. Организационно- экономический механизм государственного управления инновационным развитием региона: монография. / Т.Г.Логутова. – Мариуполь: Приазов. гос. техн. ун-т, 2006. 226 с.

6. Економічний розвиток структурних підрозділів підприємства: оцінка, механізм, мотивація: монографія / А. М. Турило, А. А. Турило, Н. В. Романченко, С. В. Святенко. Кривий Ріг: Етюд-Сервіс, 2009. 156 с.

7. Янченко З.Б. Ефективне управління інноваційною діяльністю (регіональний аспект). – З.Б.Янченко. //Інноваційна економіка . – Тернопіль. – 2017. – №3-4- С.100-104.

8. Іртищева І.О. Інноваційний розвиток сільських територій: адаптація міжнародного досвіду в національних реаліях: монографія / І.О.Іртищева, А.Я. Сохнич. – Миколаїв:Іліон, 2012. – 176с.

9. Брюховецкая Н.Е. Конкуренция и соревнование в условиях инновационного развития предприятий /Н.Е. Брюховецкая, И.П.Булеев// Вісник економічної науки України. -№1. -2017.-С.7-15.

10. Редько Л. Розробка методики управління фінансовими ресурсами для забезпечення інноваційної діяльності машинобудівних підприємств /Л.Редько. – Інституціональний вектор економічного розвитку.- Вип.2. –Мелітополь: Вид-во КПУ, 2009.- С.168-178

11. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 р. зі змінами та доповненнями. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://uazakon.ru/ukr/ukr-zakon-ob-investitsionnoy-deyatelnosti.html>

12.Брюховецька Н.Ю. Підходи до визначення капіталізації підприємств // Наукові праці Донецького національного технічного університету. Серія: економіка. Вип.31 (117). – Донецьк: ДонНТУ, 2007. – С.224-229.

13.Кох Р. Менеджмент и финансы от А до Я / Р.Кох. – СПб.: Питер, 1999. – 496с.

14.Беновська Л.Я. Капіталізація інноваційно-активних підприємств: автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.08. Гроші, фінанси і кредит / Л.Я. Беновська, Ін-т регіональних досліджень НАН України. – Л., 2009. – 18с.

19.Матеріали методологічного семінару «Капіталізація економіки: проблеми і перспективи» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: ief.org.ua/ > Arjiv_ET/ Kapitalizacija.

15. Малова Т.А. Капитализация в условиях российской экономики: Теоретические и практические аспекты / Т.А. Малова. – Изд.2-е. – М.: Книжный дом «Либроком». – 2009. – 208с.

16. Андрушків Б.М., Мельник Л.М. Моделювання поведінки капіталізації машинобудівного підприємства // Б.М. Андрушків, Л.М. Мельник. Капіталізація підприємств та фінансових організацій: Теорія і практика: тези доп. міжнар. наук. – практ. конф. / НАН України, Ін-т економіки промисловості. – Донецьк. – 2011. – 240с.

18. Ляшко С.В., Ляшко В.І. Аналіз показників капіталізації українського та зарубіжного фондових ринків // С.В. Ляшко, В.І. Ляшко. Капіталізація підприємств та фінансових організацій: Теорія і практика: тези доп. міжнар. наук. – практ. конф. / НАН України, Ін-т економіки промисловості. – Донецьк. – 2011. – 240с.

20. Попов В.М. Финансовый бизнес-план: уч. пособие / В.М. Попов, С.И. Ляпунов. – М.: Финансы и статистика. – 2007. – 464.

21. Турило А. А., Турило А. М. Система критеріїв і показників оцінювання капіталізації підприємства в процесі інноваційного розвитку // Актуальні проблеми економіки – 2014. № 1(151). С. 233–239

Зинченко Е.А.

*доктор экономических наук, профессор,
профессор кафедры финансов субъектов хозяйствования
и инновационного развития*

ДВНЗ «Криворожский национальный университет»,

Зинченко Д.С.

магистрант, ФММ, КПИ им. Игора Сикорского

ПОДХОДЫ К ОПРЕДЕЛЕНИЮ СУЩНОСТИ, РОЛИ И ВЗАИМОСВЯЗИ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ И КАПИТАЛИЗАЦИИ ПРЕДПРИЯТИЯ

В статье приведены теоретико- методологические подходы к определению сущности, роли, взаимосвязи и взаимного влияния инновационного развития и капитализации предприятия.

Доказано, что инновационное развитие является первоосновой создания необходимых предпосылок как для повышения величины и качества прибыли, увеличения производительности и экономической эффективности, так и для накопления собственного капитала, роста рыночной стоимости предприятия, повышения материальной заинтересованности собственников в дальнейшем развитии данного предприятия. Инновационное развитие и капитализация предприятия являются взаимосвязанными и взаимозависимыми. Уровень и темпы инновационного развития в конечном итоге обеспечивают достижения соответствующих характеристик капитализации предприятия. Определены подходы к управлению процессами инновационного развития и капитализации с учётом объективности, прогрессивности, синергии, взаимосвязи, бесперебойности и системности исследуемых явлений. В основу авторского подхода положена цикличность базовых процессов на предприятии, включая процесс накопления собственного капитала предприятия и процесс инновационного развития. Вторым авторским постулатом является взаимосвязь и взаимное влияние данных процессов и их результатов. Обоснованные управленческие решения по совершенствованию процесса капитализации призваны способствовать и достижению соответствующих ее результатов. В то же время аппарат управления предприятием должен учитывать целесообразность влияния на процессы капитализации путем активизации процессов инновационного развития. Только инвестиции инновационного направления способны обеспечить предприятию рост экономической эффективности и прирост рыночной стоимости предприятия. Предложено при измерении капитализации придерживаться системности и использовать симбиоз существующих методов измерения всех составляющих капитализации (и как процесса, и как результата). При таких условиях менеджмент предприятия обогатится инструментарием для совершенствования оценки результатов осуществления мероприятий инновационной направленности, которые будут иметь конечной целью повышение уровня

капіталізації підприємства.

Ключевые слова: инновационное развитие, капитализация предприятия, рыночная стоимость предприятия

Zinchenko O.A.

*Doctor of Science, Economics. Professor,
departments of Finance
business entities
and innovation development,
DVNZ the «Krivoriz'kiy national university»,*

Zinchenko D.S.

masters, FMM, Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute

APPROACHES TO DETERMINE OF THE ESSENCE, ROLE AND INTERCONNECTION OF INNOVATION DEVELOPMENT AND CAPITALIZATION OF THE ENTERPRISE

The article presents theoretical and methodological approaches to determining the essence, role, interrelation and mutual influence of innovative development and capitalization of the enterprise.

It is proved that innovative development is the basis for creating the necessary prerequisites for increasing the value and quality of profit, increasing productivity and economic efficiency, and for the accumulation of own capital, growth of market value of the enterprise, increase of material interest of the owners in the further development of this enterprise. Innovative development and capitalization of the enterprise are interconnected and interdependent. The level and pace of innovation development ultimately ensure the achievement of the relevant characteristics of enterprise capitalization. The approaches to the management of the processes of innovation development and capitalization with regard to objectivity, progressiveness, synergy, interconnection, continuity and systemicity of the investigated phenomena are determined. The basis of the author's approach is the cyclicity of the basic processes in the enterprise, in particular the processes of accumulation of own capital of the enterprise and the process of innovation development. The second author's postulate is the interconnection and mutual influence of these processes and their results. Reasonable managerial decisions to improve the capitalization process are designed to promote and achieve its relevant results. At the same time, the enterprise management apparatus must take into account the expediency of influencing capitalization processes by activating the processes of innovation development. Only innovation-oriented investments are able to provide the company with an increase in economic efficiency and an increase in the market value of the enterprise. It is proposed to maintain systematic and symbiosis of existing methods of measuring all capitalization components (both as a process and as a result) for the purposes of measuring capitalization. Under such conditions, enterprise management will be enriched with tools to improve the

evaluation of the results of implementing innovation-oriented measures that will have the ultimate goal of raising the level of capitalization of the enterprise.

Keywords: innovative development, capitalization of the enterprise, market value of the enterprise

---

Зінченко Олена Антонівна,
Зінченко Дмитро Сергійович
nvo.alt@gmail.com